

Jarosław Galoch
Zakład Wysokich Napięć, Instytut Elektroenergetyki
Politechnika Łódzka

Profesor Zdzisław Szczepański. Wspomnienie – życiorys

Urodził się w Częstochowie w 1919 roku. Studia wyższe ukończył na Wydziale Elektrycznym Politechniki Łódzkiej w 1949 roku. Tak można przeczytać w skróconym życiorysie Profesora. Ówczesna rzeczywistość nie była tak prosta...

Nauki podstawowe pobierał w gimnazjum i liceum im. Sienkiewicza w Częstochowie. Jednak do 1939 roku skończył tylko I klasę liceum. W czasie wojny uczył się samodzielnie i w jej trakcie opanował wymagany do matury program, zdając ją podczas tajnego egzaminu. Już wtedy rozpoczął „działalność dydaktyczną” – brał udział w nauczaniu na tajnych kompletach gimnazjalnych wykładając matematykę i fizykę.

Pod koniec okupacji część profesorów z Politechniki Warszawskiej przeniosła się do Częstochowy i Profesor rozpoczął studia na tajnych kursach politechnicznych. Studia stacjonarne kontynuował na Wydziale Elektrycznym Politechniki Łódzkiej.

Jeszcze jako student, w 1947 r., rozpoczął pracę w Zakładzie Wysokich Napięć ówczesnej Katedry Elektroenergetyki na stanowisku młodszego asystenta, zaś w 1954 adiunkta.

Poza pracą naukową Profesor swoją wiedzę wspierał pozauczelniane jednostki przemysłowe.

W latach 1949–50 pracował w Zjednoczeniu Energetyki Okręgu Centralnego, 1953–56 w Energoprojekcie Oddział w Łodzi oraz w latach 1957–58 w Instytucie Energetyki, w Pracowni Uziemień (kierownik pracowni).

W dalszych latach nie bez przeszkód systemowych, ale dzięki doskonałej znajomości języka francuskiego, odbywał 8-miesięczny staż w Electricite de France w Laboratorium Wysokich Napięć w Paryżu (1960–1961). Później także krótkie staże w Czeskiej Akademii Nauk oraz w Laboratorium Wysokich Napięć Uniwersytetu w Tuluzie. Doświadczenia tam zdobyte owocowały w następnych latach podczas konstrukcji generatorów udarowych.

W 1964 roku obronił pracę doktorską „Mechanizm starzenia izolacji kondensatorów udarowych napięciowych” (promotor prof. Janusz Lech Jakubowski), zaś 4 lata później rozprawę habilitacyjną: „O mechanizmie wyładowań niezupełnych powodujących szybką degradację dielektryku kondensatorów impulsowych”. Została ona w 1969 roku wyróżniona nagrodą III stopnia MSWiN.

Pod koniec lat sześćdziesiątych zgromadził wokół siebie grupę młodych pracowników, dając początek łódzkiej szkole nie tylko w dziedzinie wyładowań niezupełnych, ale w szeroko pojętej dziedzinie: wysokich napięć.

Główne kierunki prac naukowych Profesora (i jego zespołu) to mechanizm powstawania wyładowań niezupełnych i ich destrukcyjne oddziaływanie na układy izolacyjne (badania dotyczyły zarówno oddziaływań napięciem przemiennym, jak i udarowym) oraz problematyka izolacji transformatorów (we współpracy z ELTA). Współpraca z ELTA zaowocowała cyklem dużych, międzynarodowych konferencji transformatorowych.

Innym tematem działalności Zakładu Wysokich Napięć pod kierunkiem Profesora była teoria i konstrukcja generatorów udarowych napięciowych i prądowych. Pod kierunkiem Profesora wykonano wiele egzemplarzy generatorów WN napięciowych i napięciowo/prądowych zarówno dla laboratoriów w zakładach przemysłowych, jak i dla jednostek badawczych.

Profesor był także promotorem i recenzentem wielu rozpraw doktorskich, poniżej te, które promował na Wydziale Elektrycznym.

- Ryszard Zybert: Badanie nad możliwością oceny odporności folii propylenowych na degradację wywołaną wyładowaniami niezupełnymi, 1977 r.
- Włodzimierz Sitek: Weryfikacja schematu zastępczego dielektryku z otwartą szczeliną gazową, 1979 r.
- Sabina Domaradzka: Badanie napięcia zapłonu wyładowań w układzie dielektryk – metal, 1981 r.
- Jarosław Galoch: Wybór i zastosowanie najbardziej przydatnej metody do praktycznej analizy pól elektrycznych w transformatorach energetycznych, 1982 r.
- Zdzisław Paciorek: Badanie wpływu rezystywności powierzchniowej i pojemności jednostkowej materiałów elektroizolacyjnych na rozwój wyładowań ślizgowych, 1982 r.

Działalność Profesora nie ograniczała się tylko do aktywności naukowej.

Od 1956 do 1966 roku pełnił obowiązki kierownika Zakładu Wysokich Napięć. W latach 1966–1976 był zastępcą kierownika Katedry Wysokich Napięć oraz zastępcą dyrektora Instytutu Transformatorów, Maszyn i Aparatów Elektrycznych. Od 1976 roku aż do śmierci kierował Katedrą Wysokich Napięć.

W latach 1969–1973 był prodziekanem Wydziału Elektrycznego, a później, aż do 1981 roku dziekanem. W czasie Jego kadencji nastąpiła znaczna rozbudowa Wydziału o nowe audytoria, bibliotekę. Jednocześnie dzięki Jego staraniom Zakład Wysokich Napięć wzbogacił się o nową halę – laboratorium wysokich napięć.

Praca na uczelni wiąże się nierozdzielnie z kształceniem studentów. W tej dziedzinie Profesor był cenionym wykładowcą, szanowanym przez studentów. Uczęszczałem na Jego wykłady i wielokrotnie zastanawiałem się, jak w tamtym czasie mogłem nie rozumieć zagadnień, które Profesor przedstawiał w sposób prosty i często intuicyjnie rozumiały. Wyróżniało go niezwykle życzliwe traktowanie nie tylko studentów, ale i nas, jego współpracowników. Gdy czasami nie spełnialiśmy jego oczekiwań w pracy zawodowej, dawał nam do zrozumienia, że wie, iż poza uczelnią mamy także życie prywatne.

W czasie, gdy był kierownikiem Zakładu/Katedry organizowaliśmy cyklicznie spotkania z naszymi absolwentami. Poniżej jedno z niewielu zachowanych zdjęć z takich spotkań.

Spotkanie absolwentów i pracowników Zakładu Wysokich Napięć w 1983 roku - oficjalne powitanie

*Spotkanie absolwentów i pracowników Zakładu Wysokich Napięć w 1983 roku - panie koleeego!!!
(jak pan się urodził to ja już generatory budowałem)*

Nie zdawaliśmy sobie sprawy, jak często będziemy Profesora wspominać, a że był przy swoich osiągnięciach człowiekiem niezwykle skromnym, ale i niebywale aktywnym, wydawało nam się, że będzie trwać wiecznie i zdjęć nie musimy przechowywać... Szkoda.

Moje osobiste wspomnienie. Zakład/Katedra WNZ prowadziła zwykle badania laboratoryjne. Ja, jako pierwszy, uruchomiłem zadania informatyczne za zgodą Profesora. Był moim promotorem, co dowodzi Jego ogromnej wyobraźni. Jednak Profesor często mówił: *żeby pan przez te komputery nie zgłupiał!*

Jeszcze jedno o Nim wiemy – był zagorzałym kibicem piłki nożnej.

Zmarł w Łodzi w 1986 roku.

Odnaczenia państwowe Profesora:

- Medal im. prof. M. Pożaryskiego,
- Medal 10 Lecia Polski Ludowej (1955),
- Srebrny Krzyż Zasługi (1957),
- Złoty Krzyż Zasługi (1971),
- Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1984).

Inne uhonorowania:

- Zasłużony dla Politechniki Łódzkiej,
- Honorowa Odznaka Miasta Łodzi.

Najważniejsze publikacje książkowe:

- Z. Szczepański, Wyładowania niezupełne w izolacji urządzeń elektrycznych. PWN. Warszawa, 1977.
- Z. Szczepański, Z. Lechowski, A. Rosicki, J. Wodziński, Układy izolacyjne urządzeń elektrycznych. WNT. Warszawa, 1978 r.
- Praca zbiorowa pod red. Z. Szczepańskiego, Degradacja izolacji papierowo-olejowej i syntetycznej. Postępy Techniki Wysokich Napięć z.16. PWN. Warszawa, 1986,
- Z. Szczepański, *Technika wysokich napięć. Część I. Wytrzymałość dielektryczna*. Wyd. Politechniki Łódzkiej. 1974 r. i 1979 r.

Nagrody Ministra Szkół Wyższych i Nauki/Techniki:

- Za szczególne osiągnięcia w pracy dydaktyczno-wychowawczej. 1973 r.,
- II st. Z. Szczepański, J. Wodziński, R. Zybert, za Opracowanie i wybudowanie szeregu generatorów udarów piorunowych. 1975 r.,
- II st. Z. Szczepański, Z. Lechowski, A. Rosicki, J. Wodziński za podręcznik akademicki Układy izolacyjne urządzeń elektrycznych. 1979 r.